

О. Ю. Прокопенко

ФОРМУВАННЯ ПОЗИТИВНОГО ІМІДЖУ ОРГАНІВ ВНУТРІШНІХ СПРАВ ЯК СУБ'ЄКТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВОПОРЯДКУ В РЕГІОНІ

Досліджено етимологію терміна «імідж», проаналізовано наукові погляди вчених щодо формування позитивного іміджу органів внутрішніх справ. Сформульовано авторське бачення іміджу органів внутрішніх справ. Запропоновано шляхи підвищення іміджу органів внутрішніх справ як суб'єкта забезпечення правопорядку в регіоні.

Ключові слова: імідж, паблік рілейшенз, органи внутрішніх справ України, правопорядок, населення, взаємодія, довіра, громадянське суспільство.

Постановка проблеми. Ефективність діяльності органів внутрішніх справ України щодо забезпечення правопорядку в регіоні, належної реалізації особистісних, соціально-економічних, а також політичних прав і свобод людини та громадянина прямим чином залежить від ефективності партнерських відносин між цими органами та населенням. Основним критерієм оцінки рівня зазначених партнерських відносин слугує рівень довіри населення, який наразі виступає одним із основних показників діяльності не тільки регіональних органів внутрішніх справ, а й системи Міністерства внутрішніх справ у цілому. Із цього приводу слушною здається позиція стосовно того, що на сьогодні громадська думка щодо діяльності органів внутрішніх справ має чималу негативну складову. Вона нівелює позитивний соціальний ефект від роботи органів внутрішніх справ, затьмарює численні прояви професіоналізму, самовідданості та героїзму працівників [1]. Основними заходами, що в комплексі дозволять виправити цю ситуацію, слід назвати ті, що направлені на формування позитивного іміджу органів внутрішніх справ, у тому числі регіонального рівня.

Метою нашого наукового дослідження є встановити сутність поняття «імідж регіональних органів внутрішніх справ» та визначити конкретні заходи щодо його підвищення для забезпечення правопорядку в регіоні.

Стан дослідження. Зазначена тематика наукового пошуку у певних проявах знайшла своє відображення на сторінках правничої

літератури таких вчених-адміністративістів, як В. Б. Авер'янов, О. М. Бандурка, Ю. П. Битяк, З. С. Галаван, А. П. Гель, С. С. Гнатюк, С. М. Гусаров, Д. Г. Заброта, К. В. Коваленко, А. Т. Комзюк, С. П. Кондракова, В. В. Копейчиков, Ю. Ф. Кравченко, І. О. Луговий, Ю. С. Назар, В. М. Плішкін, Г. О. Пономаренко, О. В. Сапрун, Г. С. Семаков, С. Г. Стеценко, Н. О. Цюприк та інші. Однак, поряд із наявними дослідженнями все більшої актуальності набуває питання іміджу органів внутрішніх справ України як суб'єкта забезпечення правопорядку у період збройних протистоянь та конфліктів, які, на жаль, сьогодні відбуваються на території нашої країни.

Виклад основного матеріалу. Якщо досліджувати поняття «імідж» з семантичної точки зору, слід навести позицію авторського колективу «Великого тлумачного словника сучасної української мови». На думку вчених, імідж являє собою рекламний, представницький образ когось-небудь (наприклад, громадського діяча), що створюється для населення [2, с. 492]. У даному випадку імідж асоціюється із поняттям «образ», який формується під впливом діяльності певного суб'єкта і зовнішніх факторів.

Фахівці у сфері публік рілейшенз зауважують, що імідж є одним із важливих аспектів загального сприйняття та оцінки організації, враженням, яке вона справляє, її образом. Незалежно від бажань як самої організації, так і фахівців зв'язків з громадськістю, імідж є об'єктивним явищем і відіграє істотну роль в оцінці будь-якого соціального явища чи процесу. Імідж – мислення уявлення про людину чи інститут, що спрямовано формується в масовій свідомості за допомогою публіситі, реклами або пропаганди [3, с. 92]. У наведеному вище випадку поняття «імідж» також асоціюється з поняттям «образ», але образ об'єктивний, тобто такий, що не залежить від волевиявлення відповідного суб'єкта. Із такою позицією важко погодитись, оскільки, на нашу думку, поза конкретними заходами з боку відповідного суб'єкта правовідносин формування іміджу, особливо позитивного, майже не можливе. Крім того, якщо говорити про публіситі, рекламу та пропаганду як засоби формування іміджу в масовій свідомості, то саме вони й виступають цілеспрямованою діяльністю конкретних суб'єктів. Можливо вчені хотіли підкреслити саме той факт, що одних лише «бажань» для формування та покращення іміджу недостатньо, а необхідні конкретні, науково обґрунтовані дії в цьому напрямку.

Децю інше визначення поняттю «імідж» надає Л. І. Скібіцька в навчальному посібнику «Організація праці вчених». На думку вченої, імідж являє собою враження, створене людиною, компанією або інститутом, на одну або кілька груп людей. Він – це не малюнок, не калька, не розроблене в дрібних деталях точне зображення, а, скоріше, кілька деталей, що чинять емоційний вплив [4, с. 342]. Отже, вчена розглядає імідж не як єдиний образ, а як такий, що складається з сукупності взаємопов'язаних елементів (деталей), які формується за допомогою зусиль визначених осіб.

Варто зазначити, що більшість вчених наголошують на публічно-му аспекті іміджу. Зокрема, в своєму монографічному дослідженні «Образ юриста в сучасній європейській культурі» Ж. М. Алексеева наголошує на тому, що потрібно пам'ятати: імідж є бажаним образом самого себе (особи, організації, об'єднання) у світі. Імідж – це звернене назовні «Я» людини, так зване її публічне «Я», яке є безпосереднім виявом «Я-образу» особистості та її самосвідомості [5, с. 128]. Також заслугоує на увагу і позиція І. В. Зозулі, який, вивчаючи особливості технології іміджу та партнерства як складової реформування системи Міністерства внутрішніх справ України, визначає імідж як сформований у масовій свідомості емоційно забарвлений образ, який може бути реальним і стратегічним, позитивним і негативним, природним і насаджуваним насильно, діяльним тощо [6, с. 63–64]. На нашу думку, позиція І. В. Зозулі потребує деяких уточнень, зокрема в частині того, що імідж може бути насаджуваним насильно.

У науково-правових колах зауважують, що важливим у формуванні іміджу свого часу поняття соціального стереотипу, яке вперше ввів у науковий обіг американський дослідник засобів масової інформації У. Ліппман для позначення поширених у громадській думці упереджених уявлень про членів різноманітних національно-етнічних, соціально-політичних та професійних груп. Стереотипізовані форми думок і суджень з приводу соціально-політичних питань трактувалися ним як своєрідні вижимки пануючих загальноприйнятих морально-етичних правил, домінуючих соціальних уявлень та тенденцій. У. Ліппман у своїх працях соціальні стереотипи визначав як такі, що являють собою основний розумовий матеріал, на якому будується суспільна свідомість. Учений зводив мислення до простих реакцій на зовнішні стимули, роль яких саме й виконують стереотипи – стійкі, емоційно забарвлені, спрощені моделі об'єктивної реальності, що викликають у людини почуття симпатії або антипатії до явища, яке асоціюється з набутим нею досвідом. Стереотипізація процесу мислення в психологічному плані пов'язана з установкою, що формується в процесі попередньої практики людей, їх діяльності та залежить від накопиченого ними досвіду [3, с. 93; 7, с. 142].

Варто також навести позицію В. А. Костюка, який у своєму виступі на міжнародно-правовій конференції, присвяченій проблемам та перспективам реформування органів внутрішніх справ, відмітив, що імідж – це специфічний образ-кліше, який символізує головну рису, сутність будь-якого суб'єкта в соціально-політичному процесі та завжди адресований не до розуму, а до емоцій публіки: не доводить, а показує, створює враження [8, с. 51]. Крім того, під час дослідження особливостей цивільно-правового захисту прав на гідність, честь і ділову репутацію працівників міліції О. В. Синегубов дійшов висновку, що імідж працівника міліції як оціночна категорія безпосередньо пов'язаний з такими поняттями, як честь та ділова репутація, які є його складовими і на основі яких формується вже

гідність кожного працівника [9, с. 157]. Отже, «насаджування іміджу наслідницьким шляхом» не буде його формувати, а скоріше, буде пливати на «квазі-імідж».

Таким чином, імідж регіональних органів внутрішніх справ як суб'єкта забезпечення правопорядку являє собою сукупність соціальних стереотипів, які панують у суспільних думках щодо ефективності здійснення регіональними органами внутрішніх справ заходів, направлених на забезпечення правопорядку в регіоні. При цьому ця категорія виступає одним із основоположних критеріїв довіри населення до діяльності органів внутрішніх справ як суб'єктів забезпечення правопорядку в регіоні.

Досліджуючи запропоновані Міністерством внутрішніх справ кроки щодо підвищення іміджу своїх підрозділів, можемо погодитись із інформаційно-аналітичними матеріалами круглого столу «Концептуальні підходи до реформування Міністерства внутрішніх справ у контексті загальнонаціонального плану реформи», що були викладені Центром Разумкова в рамках проекту «Правоохоронна система України: стан, проблеми, перспективи реформування», який виконується за підтримки Міністерства закордонних справ Королівства Нідерландів (Програма MATRA). Так, пропонуючи концептуальні підходи до реформування органів внутрішніх справ як складової правоохоронної системи та сектора безпеки й оборони України, вчені зауважують, що з огляду на жорсткі ресурсні обмеження щодо запровадження Стратегії реформування ОВС необхідно чітко визначити пріоритетні заходи, цілі яких відповідають затвердженій стратегії, а їх реалізація забезпечена в межах виділених ресурсів і не загрожує цілісності стратегії. Одним із головних критеріїв слід вважати можливість досягнення (демонстрації суспільству) видимих результатів у найкоротші терміни. При цьому, наголошують учені, завдання демонстрації швидких результатів суспільству не повинно здійснюватися за рахунок економії часу на підготовці комплексних і системних рішень. Поспішність у підготовці концептуальних документів і деталізованих планів їх імплементації без належного експертного та громадського обговорення є не менш небезпечною, ніж невиправдане зволікання. Тим більше, що такі обговорення є одним із засобів «поділитися відповідальністю» з громадськістю та заручитися її підтримкою на етапі виконання прийнятих рішень. З метою забезпечення резерву часу для підготовки стратегічних ініціатив і створення позитивних умов для їх реалізації на початковому етапі реформування слід зосередитися на здійсненні «політики малих кроків», спрямованих на вдосконалення роботи органів внутрішніх справ (подолання корупції, підвищення рівня захисту прав людини, забезпечення відкритості і прозорості роботи поліції). Такі кроки, ініційовані різними сторонами, повинні мати інваріантний характер, бути захищеними від популістських мотивів, гарантувати швидкі позитивні результати. Удосконалення (покращення) діяльності та системна трансформація (реформа) є принципово різними,

але взаємопов'язаними та комплементарними процесами. При цьому не варто сподіватися, що набір окремих заходів, спрямованих на позитивні зміни, призведе до глибокої системної трансформації. З метою подолання взаємного відчуження поліції та суспільства є необхідним, з одного боку, формування у працівників поліції культури цивільної служби, бачення суспільства як дружнього оточення, партнера в забезпеченні громадського порядку та боротьби з правопорушеннями, а з іншого – формування в суспільній свідомості позитивного іміджу Національної поліції, образу поліцейського як захисника громадян, їх прав і свобод від протиправних посягань. У виконанні цього завдання визначальну роль можуть відіграти структури громадянського суспільства шляхом організації постійних контактів працівників поліції із законотворчою (переважною) частиною суспільства (дні відкритих дверей, практика шефства та волонтерської допомоги поліції, спільні культурні програми тощо) [10, с. 8–9].

Аналізуючи шляхи вдосконалення взаємодії органів внутрішніх справ із громадянським суспільством, Т. М. Замойська пропонує такі заходи підвищення рівня довіри населення та, як наслідок формування позитивного іміджу таких органів:

- міцна інформаційна підтримка та пропагування, спрямоване на формування позитивного іміджу органів внутрішніх справ України у громадянському суспільстві (масоване інформування громадянського суспільства та засобів масової інформації про роботу міліції та всебічне сприяння журналістам у виконанні їх місії об'єктивного висвітлення подій);

- комплексний план заходів щодо забезпечення та оновлення матеріально-технічної бази, необхідної для досягнення високих професійних показників (оновлення технічного оснащення, форменого одягу);

- подолання штучно створеного бар'єра між органами внутрішніх справ та громадянським суспільством шляхом реформатування заангажованої суспільної думки про корумпованість ОВС на ідеологію органів внутрішніх справ на службі у громадянського суспільства України;

- проведення комплексних системних занять з метою підвищення у працівників органів внутрішніх справ рівня моральних якостей і роз'яснення первинних основ законів людського буття (основи теології) [11, с. 145–146].

Отже, одним із основних критеріїв довіри населення до діяльності органів внутрішніх справ України як суб'єктів забезпечення правопорядку в регіоні виступає їх позитивний імідж, який можна розглядати як сукупність соціальних стереотипів, які панують у суспільних думках щодо ефективності здійснення регіональними органами внутрішніх справ заходів, направлених на забезпечення правопорядку в регіоні. При цьому за допомогою аналізу позицій вчених-правознавців та соціологів можна зробити висновок стосовно

основних заходів, направлених на формування позитивного іміджу органів внутрішніх справ як суб'єктів забезпечення правопорядку в регіоні. Серед таких заходів варто назвати наступні:

1) постійна робота щодо формування позитивного іміджу органів внутрішніх справ у інформаційному просторі, з активним залученням громадськості та засобів масової інформації. Особливу увагу слід зосередити не тільки на телебаченні, радіомовленні та друкованих виданнях, а й на розповсюдженні інформації за допомогою мережі Інтернет;

2) активне залучення громадськості до взаємодії з органами внутрішніх справ у сфері забезпечення правопорядку та профілактики правопорушень. Ефективність роботи в цій сфері прямим чином залежить від правосвідомості населення, усвідомлення, що з його допомогою результати роботи органів внутрішніх справ будуть набагато кращими;

3) формування особистості працівника органів внутрішніх справ як професіонала, гідного високого звання правоохоронця. Серед факторів, які позитивним чином вплинуть на забезпечення реалізації заходу слід назвати: проведення відповідних тренінгів (семінарів, занять), зосередження уваги на форменому одязі працівників (його привабливості та охайності), підвищення рівня знань у профільній сфері їх діяльності тощо;

4) дотримання принципу гласності й відкритості в роботі органів внутрішніх справ як суб'єктів забезпечення правопорядку в регіоні. Ефективне дотримання наведених принципів можливе шляхом постійного звітування керівництва органів внутрішніх справ про роботу, яка виконана, оголошення її конкретних і реальних результатів у сфері профілактики та протидії правопорушенням. Також варто запровадити дні відкритих дверей, суспільні обговорення концепцій реформування органів внутрішніх справ, створення відомчих форумів у мережі Інтернет тощо;

5) подолання корупційної складової в діяльності органів внутрішніх справ, у тому числі як суб'єктів забезпечення правопорядку в регіоні. Вирішення цієї проблеми здається неможливим без належної співпраці з населенням, яке повинно повідомляти компетентні органи про виявлені прояви корупційних дій. При цьому повинен відбуватися ефект негайного реагування зазначених органів на кожне з таких повідомлень. Слід налагодити роботу телефонів довіри, активно розповсюджувати серед населення інформацію про їх функціонування, а також забезпечити можливість громадян звертатися до органів внутрішніх справ в мережі Інтернет;

6) підвищення вимог до контрольо-наглядових заходів за діяльністю органів внутрішніх справ як суб'єктів забезпечення правопорядку в регіоні, основним завданням яких буде не тільки виявлення недоліків у роботі, а й надання допомоги в цьому напрямку шляхом визначення конкретних заходів для їх усунення та недопустимості допущення їх у подальшому;

7) запровадження заходів, направлених на постійне морально-психологічне та матеріальне стимулювання працівників органів внутрішніх справ. Серед них варто назвати належну оплату праці, особливо за виконання понаднормових робіт і у святкові дні, високі премії та доплати за конкретні показники в роботі, нагородження відомчими відзнаками тощо;

8) забезпечення якісного кадрового потенціалу органів внутрішніх справ, що може бути досягнуто шляхом запровадження підвищення вимог до кандидатів на службу як у навчанні, так і до їх морально-психологічних якостей. З образом працівника органів внутрішніх справ не повинні асоціюватися такі якості, як байдужість, неграмотність, низька культура, грубість тощо;

9) значне покращення матеріально-технічного та фінансового забезпечення органів внутрішніх справ. Без цього заходу виконання всіх інших, на нашу думку, буде якщо не безнадійним, то вкрай неефективним, оскільки реформування будь-якої сфери суспільного життя потребує чималих коштів. Крім того, у населення не повинно складатися враження про «безпорадного» працівника органів внутрішніх справ, який, наприклад, повинен нести службу в форменому одязі, що був виданий йому п'ять-шість років тому, або ж на службовому транспорті, який тільки за зовнішнім виглядом нагадує «музейний експонат». Також при виконанні повсякденних завдань працівники органів внутрішніх справ повинні мати всі необхідні технічні засоби – сучасні засоби зв'язку, сучасне та потужне комп'ютерне обладнання, ефективні засоби фіксування правопорушень тощо.

Висновки. Майже всі заходи з формування позитивного іміджу органів внутрішніх справ як суб'єктів забезпечення правопорядку в регіоні мають тісний взаємозв'язок, обумовлюють один одного, а тому їх потрібно проводити в комплексі. Безсумнівно, всі вони потребують як матеріальних ресурсів, так і відповідного часу для їх виконання. А тому особливу увагу необхідно приділити визначенню першочергових заходів, які можуть бути проведені з мінімальними фінансовими й часовими затратами. Зауважимо, що наведені нами пропозиції щодо формування та підвищення позитивного іміджу регіональних органів внутрішніх справ як суб'єктів забезпечення правопорядку в регіоні не претендують на абсолютність і можуть бути доповнені. Разом із тим, виконання лише наведених заходів вже сьогодні значно його підвищить.

Список використаних джерел: 1. Комплексний план заходів з формування позитивного іміджу органів внутрішніх справ України на 2013–2014 роки : [проект] [Електронний ресурс] // МВС України : офіц. веб-сайт. – Режим доступу: <http://mvs.gov.ua/mvs/doccatalog/document?id=839710>. 2. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод., допов. та CD) / [уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел]. – Київ ; Ірпінь : Перун, 2009. – 1736 с. 3. Болотова В. О. Паблік рілейшенз в ОВС : конспект лекцій / В. О. Болотова. – Харків : Вид-во НУВС, 2001. – 104 с. 4. Скібіцька Л. І. Організація праці менеджера : навч. посіб. / Л. І. Скібіцька. – Київ : Центр учб. літ., 2010. – 360 с. 5. Алексеева Ж. М. Образ юриста в сучасній

європейській культурі : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.12 / Алексеева Жанна Миколаївна. – Київ, 2008. – 169 с. **6.** Зозуля І. В. Технології іміджу і партнерства як складові реформування системи МВС України / І. В. Зозуля // Право і Безпека. – 2005. – Т. 4, № 3. – С. 63–70. **7.** Фесюнін В. М. Організаційно-правові засади взаємодії органів державної податкової служби з населенням : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Фесюнін Валентин Миколайович. – Харків, 2007. – 187 с. **8.** Костюк В. Л. Формування позитивного іміджу столичної міліції через засоби масової інформації / Костюк Володимир Леонідович // Реформування органів внутрішніх справ: проблеми та перспективи (вітчизняний і зарубіжний досвід) : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (28–29 берез. 2014 р., Дніпропетровськ, Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ) / МВС України, ДДУВС. – Дніпропетровськ, 2014. – С. 50–52. **9.** Синегубов О. В. Особливості цивільно-правового захисту прав на гідність, честь та ділову репутацію працівників міліції : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Синегубов Олег Васильович. – Харків, 2008. – 207 с. **10.** Концептуальні підходи до реформування органів внутрішніх справ як складової правоохоронної системи та сектору безпеки і оборони України : Інформаційно-аналітичні матеріали до Круглого столу «Концептуальні підходи до реформування МВС України у контексті загальнонаціонального плану реформ» (Київ, 16 квіт. 2015 р.). – Київ : Центр Разумкова, 2015. – 56 с. **11.** Замойська Т. М. Шляхи вдосконалення взаємодії органів внутрішніх справ із громадянським суспільством. Довіра суспільства / Замойська Тетяна Михайлівна // Реформування органів внутрішніх справ: проблеми та перспективи (вітчизняний і зарубіжний досвід) : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (28–29 берез. 2014 р., Дніпропетровськ, Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ) / МВС України, ДДУВС. – Дніпропетровськ, 2014. – С. 144–146.

Надійшла до редколегії 28.07.2015

Прокопенко О. Ю. Формирование позитивного имиджа органов внутренних дел как субъекта обеспечения правопорядка в регионе

Исследована этимология термина «имидж», проанализированы научные взгляды учёных по формированию положительного имиджа органов внутренних дел. Сформулировано авторское видение понятия имиджа органов внутренних дел. Предложены пути повышения имиджа органов внутренних дел как субъекта обеспечения правопорядка в регионе.

Ключевые слова: имидж, публик рилейшнз, органы внутренних дел Украины, правопорядок, население, взаимодействие, доверие, гражданское общество.

Prokopenko O. Y. Creating a positive image of the Interior as a subject of law and order in the region

The etymology of the term «image» is studied. It is stated that most scholars emphasize on the public aspect of the image. The author's definition of «the image of internal affairs agencies as a subject of keeping law and order» is offered. Under this definition the author suggests to understand a set of social stereotypes that prevail in public opinions concerning the efficiency of realizing the measures to secure law and

order in the region by the regional internal affairs agencies. It is established that the above mentioned category is one of the fundamental criteria of trust from people to the work of the police as subjects of keeping law and order in the region.

Scientific points of view of scholars on the formation of positive image of the police are analyzed. Based on the analysis of the positions of lawyers and sociologists the author has proved his own vision of the list of key measures to create a positive image of the police as subjects of keeping law and order in the region. Among these measures the following are named and analyzed: a) constant work to create a positive image of the police within the information space with the active involvement of public and mass media; b) the active involvement of public into cooperation with internal affairs agencies in the field of keeping law and order and crime prevention; c) forming police officer's personality as a professional worthy of the high rank title of a law enforcement officer; d) keeping the principle of transparency and openness in the police work as subjects of keeping law and order in the region; e) overcoming corruption component in the work of the police, including as subjects of keeping law and order in the region; f) implementing measures aimed at permanent psychological and moral, material encouragement of police officers, etc. Ways of improving the image of internal affairs agencies as subjects of keeping law and order in the region are offered.

Keywords: image, public relations, Internal Affairs Agencies of Ukraine, law and order, public, interaction, trust, civil society.

